

К.: Вид. Паливо А.В., 2010. – 104 с.

4. Закон України «Про оренду землі» // Відомості Верховної Ради України.-1998.- №46-47, ст.280 (із зм.).

5. Орендані відносини в сільськогосподарському виробництві: Монографія / Шкільов О.В., Єрмаков О.Ю., Ярославський В.А., та ін.; за ред. О.В. Шкільова – К.: Четверта хвиля, 2009. – 320 с.

6. Федоров М.М. Трансформація земельних відносин до ринкових умов (доповідь) // Економіка АПК. – 2009. - №3. – С. 4-18.

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА СОЇ

***Пилипенко Т.В.,* МАГІСТР,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Соя – одна з найцінніших зернобобових культур, яка забезпечує виробництво близько 400 видів харчових продуктів як для людини, так і для тварин. Крім того, вона є важливою сировиною для переробної промисловості. У зерні сої міститься 30 – 42 % білку, збалансованого амінокислотним складом, 15 – 25 % жиру, 20 – 30 % вуглеводів, значна кількість ферментів, мінеральних речовин, вітамінів, а також інших важливих органічних та неорганічних речовин.

З погляду економічної ефективності соя забезпечує виробництво найдешевшого рослинного білка; підвищує родючість ґрунту, залишаючи після збирання 60 – 80 кг/га біологічно фіксованого азоту, що значно зменшує потребу в придбанні та внесенні азотних мінеральних добрив; забезпечує одержання екологічно чистої продукції.

За обсягами виробництва ця культура займає четверте місце в світі (253 млн. т) після кукурудзи (796 млн. т), пшениці (676 млн. т) і рису (435 млн. т). Світова площа посіву сої у 2009 році досягла 100 млн. га, її вирощують в основних землеробських регіонах у 90 країнах.

Україна нині входить до дев'ятки найбільших країн виробників цієї культури в світі з перспективою розширення площ посівів. Якщо у 2003 році сою вирощували на площі 189,6 тис. га, то у 2009 вона розширилася до 622,3 тис. га. Відповідно збільшувався і валовий збір, який у минулому році складав 1043,5 тис. т, що у 4,5 рази перевищило відповідний показник 2003 року (табл. 1).

* Науковий керівник – Мазнев Г.Є., професор

Динаміка вирощування сої в Україні

Показники	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Площа, млн. га	189,6	274,0	427,1	714,82	582,8	547,7	622,3
Урожайність, ц/га	12,2	11,8	10,4	12,4	12,4	15,8	16,8
Валовий збір, млн. т	231,9	323,0	611,5	889,6	721,7	812,9	1043,5

Основні посіви сої розміщено в зоні Лісостепу – 64,3 %, де ґрунтовий покрив відповідає вимогам її вирощування. Тут розміщені родючі ґрунти: чорноземи типові, чорноземи опідзолені, темно-сірі опідзолені, сірі лісові, ясно-сірі лісові, лучні та інші, де можна вирощувати досить високі врожаї. Це Полтавська, Київська, Вінницька, Черкаська, Харківська, Сумська, Хмельницька, Чернівецька та Тернопільська області (так званий Соевий пояс). В зоні Степу розміщено 28,2 % її посівів, а саме в: Кіровоградській, Херсонській, Дніпропетровській, Миколаївській, Одеській областях та АР Крим. На Поліссі засіяно 7,5 % площ, зокрема в Житомирській, Чернігівській, Рівненській та Волинській областях.

У 2009 році сою вирощували більше 3 тисяч господарств, близько 180 були зареєстровані як насінневі. Обсяги її переробки досягли 1,7 млн. т.

Такий результат зумовлений економічною привабливістю культури. Так, за інформацією Української асоціації виробників і переробників сої, у 2009 році середня ціна її на внутрішньому ринку становила близько 3,5 тис. грн./т, що забезпечило отримання рентабельності на рівні 41,4 % (для порівняння рівень рентабельності ріпаку становить близько 35 %, соняшнику - 31 %). Позитивний вплив на розвиток даної галузі має державна підтримка. Так, починаючи з 2004 року з Державного бюджету України виділяються кошти на компенсацію (часткову) витрат за придбане товаровиробниками насіння (супереліта, еліта, перша репродукція).

Виробництво сої обсягом більше 1 млн. т дає можливість комплексного підходу до вирішення проблем забезпечення тваринництва високоякісними збалансованими кормами. За даними Інституту кормів НААНУ, вітчизняному тваринництву необхідно 1,1

млн. т шроту, в тому числі для потреб свинарства – близько 500 тис. т, скотарства та птахівництва – по 300 тис. т. Для одержання такого обсягу продуктів переробки сої нею потрібно засіяти приблизно 950 тис. га та зібрати врожай на рівні 1,6 млн. т.

Цього можна досягти визначивши місце сої в системі сівозмін для всіх ґрунтово – кліматичних зон України з одночасним підвищенням її частки в структурі посівних площ до 10 %; впровадження цієї культури в короткоротаційні сівозміни, такі як «соя – кукурудза – соя», «соя – пшениця – соя» тощо. При цьому необхідно враховувати вимоги до ґрунтово – кліматичних умов, урожайність насіння, економічну ефективність виробництва, конкурентоспроможність і попит на насіння, олія та шрот на внутрішньому та зовнішньому ринках. У відповідних ґрунтово – кліматичних зонах потрібно встановити оптимальне співвідношення між всіма технічними культурами для максимального використання наявних біокліматичних ресурсів.

Література.

1. Бабич А. Соевий пояс і розміщення виробництва сортів сої в Україні / А. Бабич, А. Бабич – Побережна // Пропозиція. – 2010. - №4. – С. 53 – 55.
2. Димов О. М. Стан і тенденції розвитку виробництва сої в ринкових умовах / О. М. Димов // Економіка АПК. – 2009. - №1. – С. 97 – 102.
3. Маслак О. М. Ринок сої: Україна та світ / О. М. Маслак // Пропозиція. – 2010. - №8. – 30 – 33.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ НА ПРИКЛАДІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ БОГОДУХІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

**СТАСЕНКО О.М.,* АСПИРАНТКА,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В.В. ДОКУЧАЄВА**

Проблема підвищення ефективності агропромислового виробництва – визначальний фактор економічного і соціального

* Науковий керівник – Гуторова О.О., к.е.н., доцент